

శ్రీః.

శ్రీమన్నాసింహ ప్రయోగపారిజాతప్రకరణమ్.

అనుగ్రహస్థానాసింహసూరివరచితః

శ్రీమత్తత్సారాజాస్థానవిద్వద్భిః శ్రీ. వే. చామరాజనగరి
రామశాస్త్రిభిః, శ్రీ. వె. ద్వివేదీ. సుబ్రహ్మణ్యవధానిభిః.

శ్రీ. వె. చామరాజనగర. నరహరిజ్యోతివిద్భిః,

సమ్యక్పరిశోధ్యమానః

మైసూరుప్ర. వాస్తవ్య-గంగాధరశాస్త్రిభిః,

క. వెంకటేశభట్టా, పి. జో. రామకృష్ణభట్టా

సంస్కర్తృమండలి విజయతే,

సంపుట ౧.

సంచికె ౧.

కీలకసంవత్సరే కాత్యాయణమాసే

మైసూరు కె. నరసింహయ్య అండ్‌కో

ముద్రాక్షరశాలాయాం ముద్రితస్యన్విజయతేతరమ్.

(కాపిరైట్ రిజర్వ్డ్)

1908

వీరికా.

నృసింహస్వయోగ సారిజాశక్తకరణాభ్యోయంగ్రంథః
 యోగైశ్చైతస్తార్త సిఖిల కమాణగుప్తాత్మానా అతిప్రావకారుకరి

అస్యచ కర్తా నృసింహసూరిః

అయంచ కమలాకరభట్ట త్వాత్ప్రచీనఇతి తత్కృతనిర్ణయ -

నిర్ధావేతద్గ్రంథస్యదాహృతత్వాద్విజ్ఞాయతే -

కమలాకరభట్టస్తు నర్వ శతకక్రమ్యాత్వాత్ప్రచీనఇతి -

నిర్ధావేనజ్ఞాయతే - అత్రప్రసాదశః స్వయోగధర్మశాస్త్ర -

శ్లోకవిషయయావిప్రతిపాదితాః

అయంచగ్రంథప్రకాశకైః

తత్ర వివేకిస్తు -

యాశశక్తకర్తాణ్డః , ఆచారకాణ్డః , శ్రాద్ధకాణ్డః , అపరకాణ్డః
 న్యైవహరికాణ్డః , శ్రౌతకాణ్డశ్చేతి. తత్ర యాశశ కమకాణ్డస్య
 అతీప్రాసయుక్తతమత్వాత్ సవిప్రధమం సంముద్రయతే.
 అస్యచగ్రంథస్య ఆదర్శపుస్తకాసితీణి తత్రమేసూయప్రాచ్య
 కోశాగారస్థితం పుస్తకద్వయమ్.

బసరాళు వెజ్జుటనుబ్బభట్ట గృహీయమపరమ్.

ఏతత్పుస్తకత్రయమాదర్శకత్వేన శ్రీమత్తహారాజాస్థాన మహా
 విద్వద్భిః వే చామరాజనగర రామ శాస్త్రిభిః - వే. ద్వివేది
 సుబ్రహ్మణ్యవధానిభిః-వే. చామరాజనగర నరహరిశ్లోఠిరిద్భిః
 సమ్యక్పరిశోధ్య అన్యాత్మరే సంముద్రయ ప్రకటిక్రియతే.

ఆస్తికగ్రంథైరేతద్గ్రంథ స్వీకారపూర్వకమస్తదీయకీప్రయత్నః
 సఫలీకర్తవ్య ఇతి సవినయం విజ్ఞాప్యతే.

శ్రీ.

సంభవము.

శ్రీమన్నసింహప్రయోగపారిజాత ప్రకరణ షడశకమకాణ్డం

ప్రజ్ఞాసత్ప్రసాదంభః.

—0—

౧ స్త్రోత్రికత్వనామూని.	౧౫	నిశ్చేష్టత్వవిధి
ధర్మకప్రశంసా.	౧౬	శీనస్త్రిప్రవిమయి
ధర్మకనిరూపణం	౧౭	ఆభ్యుదయస్రయోగః
౨ ధర్మకప్రమాణాని	౧౮	కాతుకబంధనవిధిః
౩ స్త్రోత్ర్యధ్యయనమ్		ప్రయోగః
శుక్రత్యాదిప్రమాణమ్	౧౯	అగ్నిముఖప్రకరణం
౪ శుక్రత్యాదిబలాబలమ్	౨౦	సంకల్పనిణాయః
౫ సంస్కారనిరూపణమ్	౨౧	సంక్షిలకరణం
౬ అనుకృమణికా.		అగ్నినిణాయః
స్వస్తివాచనవిధిః	౨౨	అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం
కారికా	౨౩	అంతరాగమనం
౭ గృహ్యపరిశిష్టస్త్రోత్రీ		అగ్నిధ్యానం
౮ కలశస్థాపనవిశేషః	౨౪	అన్వాధానం
కలశలక్షణమ్		బహిఃసప్తహనాదిః
౯ స్వస్తివాచనప్రయోగః	౨౫	కుశప్రశంసా
౧౦ అంకురారణవిధిః	౨౬	దర్భాహరణం, పవిత్రవిధిః
౧౧ అంకురారణప్రయోగః		హేమ పవిత్ర ప్రశంసా
౧౨ ఆభ్యుదయశ్రాద్ధకారికా	౨౭	కూర్చలక్షణమ్
మాతృదిపూజా		దభవ్యయః
౧౩ విశ్వేదేవనిణాయః	౨౮	ఇథ్యయోగ్యవృత్తయః
౧౪ ఆభ్యుదయశ్రాద్ధసంకారక		నక్షత్రసమిధః ।

	పరిసమూహనాదిః	౪౪	నకలహోమకర్త పరిభాషా
౨౯	పాత్యసాదనాదిః	౪౫	పాకయజ్ఞస్వరూపం
	పవిత్రలక్షణమ్	౪౬	మంత్రార్థజ్ఞానఫలం
౩౦	పాత్యకృతివృత్తాః		మంత్రార్థః
	పాత్యప్రమాణం	౪౭	అగ్నిముఖప్రయోగః
౩౧	పాత్యశుద్ధిః	౪౮	గ్రహయజ్ఞప్రకరణం
౩౨	బ్రహ్మవరణమ్	౪౯	మంటపలక్షణం
	పూర్ణపాత్యప్రమాణయనం		కుండలలక్షణం
౩౩	ఆజ్యసంస్కారః.	౫౦	గ్రహవర్ణాః
౩౪	ఆజ్యప్రతివిధిః		ప్రతిమాద్యవ్యాణి
౩౫	చరుసంస్కారః	౫౧	గ్రహమూర్తయః
౩౬	హవిశ్శుద్ధిః	౫౨	అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవ
	ఇధ్మాధానం		తా లక్షణం సాద్గుణ్యాధి
౩౭	ఆఘారహోమః		దేవతాః
	ఆజ్యభాగః	౫౩	ఆచార్యవరణం
౩౮	అవదానధమకాః		గ్రహస్థాపనం
	ఆహుతిప్రమాణం	౫౪	దిక్పాలకపూజా, కలశ
౩౯	ప్రధాన హోమః		స్థాపనం
౪౦	స్విష్టకృద్ధోమః	౫౫	హోమద్యవ్యాణి
	రజ్జప్రహరణం, స్త్రావ		ఆహుతిసంఖ్యాః
	శ్చిత్త హోమః	౫౬	మంత్రాః
౪౧	వైమిత్తికస్త్రావశ్చిత్తం	౫౭	అభిషేకాః
౪౨	పూర్ణాహుతిః	౫౮	అభిషేకాదావిశేషః
	తండులకణాదిః		గ్రహాణాముద్వాసపవిధిః
౪౩	పూర్ణపాత్యనినయనాదిః		స్థాలీపాకవిధి

౫౯	నవాగ్నినవాధ్వర పక్షః దానమంత్రాః । భూచ	అష్టమశుద్ధిః । వారాంత్రాః కారికాః.
	కృగ్రహయజ్ఞః	౭౬ పృథ్వీజనం । మంత్రార్థః
౬౦	శివగ్రహయజ్ఞవిధిః	౭౭ పుంసవనప్రయోగః
౬౧	శివగ్రహయజ్ఞప్రయోగః	౭౮ సీమంతప్రకరణం
౬౨	వాస్తు హోమవిధిః	౭౯ నక్షత్రవిధిః తిథినిర్ణయః
౬౩	వాస్తుమూర్తికలక్షణం వాస్తు సంకల్పః	౮౦ రాశయః - వారాః - అష్టమశుద్ధిః
౬౪	గర్భాధానప్రకరణం	౮౧ సీమంతగృహభాక్త్య
౬౫	ప్రథమాంతికాన ఘటం నక్షత్రఫలం	ప్రాయశ్చిత్తం ౮౨ మంత్రార్థః
౬౬	యోగఫలం ॥ రాశిఫలం	౮౩ సీమంతప్రయోగః
౬౭	రజస్వలూనియమః అన్యోన్యస్పృష్టిః	౮౪ విష్ణుబలిప్రకరణం ౮౫ విష్ణుబలిప్రయోగః
౬౮	ఆతకవశుద్ధికాలః	౮౬ గర్భణీధర్మాః । అష్టమజ్ఞశం
౬౯	శుద్ధిప్రకారః స్నానానంతరం కృత్యం భువనేశ్వరీశాంతిః	౮౭ గర్భణీపితృధర్మాః ౮౮ సూతికాగృహ నిర్మాణవిధిః
౭౦	ఆధానేదివసనిర్ణయః	౮౯ గర్భోత్పత్తి ప్రవర్ధన ప్ర
౭౧	తిథి వార నక్షత్ర రా శినిర్ణయః ॥ స్నానవిశేషః	సవ ప్రకరణం ౯౦ జాతక ర్తృప్రకరణం
౭౨	మంత్రార్థః	౯౧ తిథిఫలం - వారఫలం
౭౩	గర్భాధాన ప్రయోగః	నక్షత్రఫలం యోగఫలం
౭౪	పుంసవనప్రకరణం	౯౨ కరణఫలం - రాశిఫలం
౭౫	నక్షత్ర - రాశి - తిథి -	లగ్నఫలం

- ౯౩ చవాంశ ఫలం - గండాం ౧౦౧ రుజాదియోగః
 తః - ఎకనక్షత్రదోషః గజకేసరియోగః
 షష్ఠాచక్షత్రఫలం॥మూ ౧౦౨ రాజయోగః - గ్రహ
 లానక్షత్రఫలం గాంబలాబలం -
 ౯౪ చంద్రులగ్నయుక్తి ౧౦౩ రాశిబలం - నైసర్గికబలం
 నక్షత్రదోషః ౧౦౪ స్థానబలం - ఉచ్చ
 ౯౫ రాశిదోషః ॥ విష్ట్యాది సచబలం
 యజ్ఞశదోషాః - గుళికం ౧౦౫ శుక్లబలం - ఓజ
 గండాంతఫలం యుగ్మరాశిబలం
 ౯౬ విషమసకాదోషః జవన ౧౦౬ కాలబలం - పుంగవ
 లగ్నఫలం హాదిలక్షణం -
 ౯౭ చంద్రేభుక్త కాలాదిప్యం అయనబలం
 లగ్నచంద్రదోషః - ౧౦౭ కేంద్రబలం -
 అదిత్యయోగః మంత్రార్థాః
 ౯౮ శ్వామ్యయోగః - శుక్తి ౧౦౮ జాతికర్తృప్రయోగః
 యోగః - శనైశ్చర జన్మతిధికర్తృవ్యవిధిః
 యోగః సర్వగ్రహా ౧౦౯ పంచాయుధాభరణధా
 శామురిష్టకాలః॥ స్త్రీ రణం - సూతికానాం
 హాతికఫలం కర్తృనిర్ణయః
 ౯౯ లగ్నారిష్టభంగాః ౧౧౦ సూతికానాం శుద్ధి
 చంద్రారిష్టభంగాః కాలః - పుత్రకామెష్టికి
 ౧౦౦ అనభాదియోగాః ౧౧౧ పుత్రపరిగ్రహః
 చంద్రాదియోగాః నామకరణప్రకరణం
 నశ్యాదియోగాః ౧౧౨ నక్షత్రాదినిర్ణయః
 లగ్నాదియోగాః నిర్ణయః

౧౧౩	అగ్నిగోచరశాస్త్రమున	౧౨౨	పుష్కలపూర్వామాస
	నామాన		యోర్జననశాస్త్రము
౧౧౪	గోమూఖజననశాస్త్రము	౧౨౩	చిత్రానక్షత్రజననశాస్త్రము
౧౧౫	కృష్ణచతుర్థి	౧౨౪	నామకరణప్రయోగము
	జననశాస్త్రము	౧౨౫	ఖట్వాహారము
౧౧౬	సింహాస్త్రసూత్రశాస్త్రము		మృగశిరము
౧౧౭	మూలానక్షత్రము	౧౨౬	యోగినలక్షణము
	జననశాస్త్రము		కర్కషేధము
౧౧౮	ఆశ్లేషాశాస్త్రము	౧౨౭	నిమ్మము
	జ్యేష్ఠాశాస్త్రము	౧౨౮	నిమ్మమునామకరణము
౧౧౯	ఎకనక్షత్రజననశాస్త్రము	౧౨౯	నక్షత్రాంతిధివారివర్ణము
౧౨౦	నక్షత్రగండము	౧౩౦	జీవికాపరీక్ష
	జననశాస్త్రము		అన్నప్రాశసప్రయోగము
౧౨౧	త్రిధిగండము	౧౩౧	శిశురక్ష - పంతులము
	జననశాస్త్రము		మృణాదోషసరిహంకరము
౧౨౨	ద్విధియాదిగండము	౧౩౨	అబ్ధిపూర్ణము
	శాస్త్రము	౧౩౩	ఆయుష్కలము
౧౨౩	వేధ్యతీవృత్తపాతము		నక్షత్రము
	కాంతిజననశాస్త్రము	౧౩౪	కుముదాదిపూజ
౧౨౪	విషమరీతికాజననశాస్త్రము	౧౩౫	వర్షపుష్కలప్రయోగము
	గృహజననశాస్త్రము	౧౩౬	మూర్ఖులజ్ఞానము
౧౨౫	యమశాస్త్రము	౧౩౭	కుముదాదిపూజ -
	ప్రసవవేదశాస్త్రము		జన్మనక్షత్రకర్తవ్యవిధి
౧౨౬	సదంతజననశాస్త్రము	౧౩౮	జన్మనక్షత్రప్రయోగము
	పంచమరీతికాశాస్త్రము	౧౩౯	చాలకరీతి - పరీక్ష

- ౧౦౫ అయనమాసనిర్ణయః   గలగమాతిథిః|వారనిర్ణయః
 గురుశుక్రపూర్ణయః,   ౧౦౬ నక్షత్రనిర్ణయః, వర్జ్య-
 సతునక్షత్రనిర్ణయః   నక్షత్రాణి,
 ౧౦౭ తిథివారరాశినిర్ణయః   ౧౦౮ కిరణలగ్ననిర్ణయః, -
 ౧౦౮ లగ్నగోచరాష్ట్రమశుద్ధిః   లగ్నాదిసం||లగ్నాదిద్వా
 అసవాదక,చౌలం   దశస్థానఫలం,
 ౧౦౯ యోగము,మ తరిగర్భ-   ౧౧౦ అరిష్టయోగి,శుభయోగి
 చ్యాయనిర్ణయః, కారికా,   ఆచార్యలక్షణం, ఉపనే-
 క్షురవిశేషః,   యాః,
 ౧౧౧ చౌలాగ్నినిర్ణయః,చౌ-   ౧౧౨ ద్వాదశపుత్రాః,మత్తో
 లాన్మభోక్తృచాయశ్చి-   స్తత్తమూర్తోపనయనం,
 త్తం, మంత్రార్థః   ఏకోదరోపనయనం,
 ౧౧౩ చౌలప్రయోగః   ౧౧౪ సంస్కారాపత్తిప్రాయ -
 ౧౧౪ అక్షరాభ్యాసవిధిః, అనుప   శ్చిత్తం,ప్రాజాపత్యకృ -
 సీతధర్మా,   చ్ఛృస్వరూపం,
 ౧౧౫ ఉపనయనప్రకరణం   ౧౧౬ సంభారసంభరణం,
 ౧౧౬ ఉపనయనకాలః, పతిత-   ౧౧౭ మేఖలాలక్షణం, దండల
 సావిత్రీకిస్యవాయశ్చిత్తం   క్షణం, ఉపసీతలక్షణం,
 ౧౧౮ గురుబలవిచారః, అయ   ౧౧౯ కారికా,
 ననిర్ణయః,   ౧౨౦ స్మృతిరూపేణాహా,అంజలి
 ౧౨౧ ఋతునిర్ణయః, జ్యేష్ఠపు -   కురగాదాకారణం,
 త్రోసనయనం, పక్షని   ౧౨౨ అజనదండధారణకారణం
 ర్ణయః, జన్మచంద్రవిష-   బ్రహ్మచారిధర్మః
 యః   ౧౨౩ జహ్వలక్షణం,భీష్మచరణం
 ౧౨౪ తిథినిర్ణయః, వర్జ్యనిర్ణయః   ౧౨౫ మాధ్యాహ్నికం,

అనుప్రసవనీయం,	౧౮౫ నక్షత్రనిర్ణయక, లగ్నని
౧౮౬ మంత్రాణామర్థః	ర్ణయక,
౧౮౭ ఉపనయనప్రయోగః	౧౮౮ సారస్వతయోగః, విద్యా
౧౮౮ గర్భాధానాద్యతీతకర్మ -	రంభప్రకార , అధ్యయన
ప్రాచుశ్చిత్తం,	యమము,
౧౮౯ మేధాజననప్రకరణం,	౧౯౦ వేదారణ్యవిధి,
౧౯౦ మేధాజననప్రయోగః, పు	౧౯౧ వాక్సిద్ధికరజనక
నయనయనవిధిః,	౧౯౨ గురుకులవృత్తిప్రకారః,
౧౯౩ పునఃసంసారయనశ్చిత్తం	అధ్యాపకధర్మః, తిత్తు.
బ్రహ్మచారిధర్మః	౧౯౪ అనభ్యారోగః,
౧౯౫ భిక్షాచరణం, అష్టికార్యం	౧౯౬ ప్రసాదాన్నియ , పైమి-
౧౯౭ అభివాదనం, బ్రహ్మచర్య	త్తికాధ్యయనం,
కాలః, నైమిత్తికధర్మాః,	౧౯౮ అనభ్యాసయాపవాదః,
౧౯౯ బ్రహ్మచారిసతిలోప్రసా-	౧౯౯ ఉత్సర్జనప్రకరణం,
యశ్చిత్తం,	౧౯౦ ఉత్సర్జనప్రయోగః .
౧౯౧ ఉపాకర్మప్రకరణం,	౧౯౧ మహానామస్మృతినితత్ర
౧౯౨ ప్రథమాపాకర్మమునకు	యప్రకరణం,
క్రాంత్యవిషయక,	౧౯౩ మహానామస్మృతినిత -
౧౯౪ ఋషిపూజాక్షమః, య-	విధిః,
త్తోపనీతసాహానువిషయక	౧౯౫ మంత్రార్థాః,
౧౯౬ మంత్రాణామర్థః,	౧౯౬ మహానామ్నిప్రయోగః
౧౯౭ ఉపాకర్మప్రయోగః,	౧౯౭ మహానితప్రయోగః,
౧౯౮ అధ్యయనవిధిః,	౨౦౦ ఉపనిషద్వ్యతప్రయోగః,
౧౯౯ తిథ్యాదినిర్ణయక అధ	౨౦౧ గౌదానిక ప్రకరణం,
వారాః,	౨౦౨ గౌదానికప్రయోగః,

- ౨౦౩ సమావర్తనప్రకరణం, ౨౦౧ అజ్ఞానభజనాబాహు
 ౨౦౪ విధ్యాదినిర్ణయః, లక్షణాని
 ౨౦౫ మహానాహ్నుయోనిత- ౨౦౨ కన్యాశుక్లప్రాయశ్చిత్తిం
 లోసప్రాయశ్చిత్తిం, పరివేతానినిర్ణయః
 ౨౦౬ బ్రహ్మచారినిష్కలోస- ౨౦౩ వివాహకాలప్రమాణం
 యశ్చిత్తిం, స్నానకాలప్రమాణం - వివా
 ౨౦౭ మంత్రార్థాః, హనిర్ణయః
 ౨౦౮ సమావర్తనప్రయోగః, ౨౦౪ ప్రత్యుద్వాహనిషేధః
 ౨౦౯ గురుకులనివృత్తిప్రకరణం, ౨౦౫ ఏకోదరవివాహాః
 ౨౧౦ స్నాతకధర్మశిశుల సయనం
 మంత్రాః, ౨౦౬ వివాహకాలే గురుసూర్య
 ౨౧౧ స్నాతకనవైశ్వదేవం, బలం
 ౨౧౨ వివాహార్థజపః, మంత్రాః ౨౦౭ సింహస్థగురుదోషః
 ౨౧౩ వివాహప్రకరణం, ౨౦౮ గురుశక్రాంతిమయికాల
 ౨౧౪ కులవిచారః, విషేధః
 ౨౧౫ కన్యాలక్షణం, ౨౦౯ సమస్తకదోషః
 ౨౧౬ అజ్ఞానభజనమ్, సద్విన్యాది ౨౧౦ కాలవృద్ధత్వనిషేధః
 లక్షణం, దినసంఖ్యా
 ౨౧౭ విశాఖాజ్యేష్ఠాజయంతకన్యా ౨౧౧ గోచరఫలం - బృహస్ప
 నాపిండ్యనిర్ణయః, తిశాంతిః
 ౨౧౮ మాతులకన్యాపిచారః, ౨౧౨ ఆదిత్యశాంతిః - అష్టాదిశ
 ౨౧౯ గోత్రనిర్ణయః, అష్టాదిశ కూటనిర్ణయః
 గణాః ౨౧౩ దినకూటః - ఏకనక్షత్ర
 ౨౨౦ నరలక్షణం, సాముద్రికా రాశినిర్ణయః
 లక్షణం, ౨౧౪ వధవేనాసికతారాః

- ౨౩౫ నాడికూటః, లగ్నప్రమాణః, ఉద-
- ౨౩౬ గణకూటః, మాహేంద్ర- ౨౩౭ యాస్తశుద్ధిః.
- కూటః, స్త్రీప్రేరకకూటః. సంక్రాంతిదోషః,
- యోనికూటః, గ్రహమ- మడ్వర్తిశుద్ధిః, పుష్క-ల-
- త్రకూటః, ౨౩౮ భాగాః.
- నశ్యకూటః, రజ్జుకూటః, భృగుమట్టదోషః, కు-
- వేధాకూటః, భూతకూటః ౨౩౯ జాప్తమదోషః.
- లిక్తకూటః, జాతికూటః, గణ్యమదోషః, కి-న్త-
- నర్తకూటః. ౨౪౦ కేదోషః.
- గోత్రకూటః, సత్కూటః ౨౪౧ తిప్పమడ్వర్తిశుద్ధిదోషః.
- యోగినకూటః, సగ్రహదోషః, అప్తమ-
- ౨౪౨ ఆయకూటః, దైవకూటః ౨౪౩ లగ్నదోషః.
- శకునవిధిః, గృహ్యాక్ష- ౨౪౪ విషమటకాదోషః
- ౨౪౫ శకునాని. దుర్ముహూర్తదోషః,
- ౨౪౬ పురాణార్చనమ్. ౨౪౭ వారదోషః.
- ౨౪౮ తిద్విగర్భేజ్యేషమాన- ౨౪౮ ఏకాగ్రలదోషః.
- నిషేధః, చంద్రబలమ్. గ్రహణోత్పత్తిః, క్రా-
- ౨౪౯ తారాబలం, ఏకవింశ- ౨౪౯ రవిధనక్షత్రదోషః.
- హదోషప్రకరణమ్. లత్తా, కుసవాంశః, మ-
- సంభాజ్జలక్షణం, తిధన- ౨౫౦ గోకత్తమాంశః.
- ౨౫౧ క్షత్రవిధిః. ౨౫౧ మహాపాతినైః ధృతిదోషః
- జన్మనక్షత్రవిచారిః, నా- ౨౫౨ మహాదోషాపవాదిః.
- ౨౫౩ రయోగకరణాంశాః. దుర్లగ్నాదిదోషః, లగ్న-
- విషయోగాః, శుభయో- ౨౫౩ చంద్రాపవాదః.
- ౨౫౪ గాః, కేదోషదోషః,

౨౯౨ విష్టిదోషభజ్ఞః.	౩౧౮ ఆశౌచవిధిః
వారదోష, కులిక, య	౩౧౯ కన్యాపరిగ్రహవిచారః
౨౯౫ మకటకభజ్ఞాని	౩౨౦ వివాహవేదికా లక్షణమ్
దుర్ముహూర్తా అబ్దాది	౩౨౧ కన్యాగృహగమనవిధిః.
౨౯౮ దోష, సర్వదోషభజ్ఞాని	౩౨౨ వధూపరియోగిభోజనవిధిః
౨౯౯ స్వల్పదోషనామాని	౩౨౩ మధుపర్కవిధిః
అంధకాణానవాదకి, పరి	విష్టరలక్షణం, నిరీక్షణం
వేషదోషభజ్ఞః, గృహర	కన్యాదానం, అనుదా
౩౦౨ శ్చిదోషభజ్ఞః.	నాని, అక్షతారోపణం
దగ్ధయోగ మృత్యుయో	౩౨౯ తిలకమ్
గ దోషభజ్ఞః, భూకమ్ప	౩౩౦ కఙ్కుణమ్
పశ్చిధూమకటకస్థూణా	అనుదానాని, కన్యాదా
౩౦౭ దిదోషభజ్ఞః.	౩౩౨ నప్రశంసా.
౩౦౮ ఇంద్రదాచాపదోషభజ్ఞః	దమ్పతిభ్యాంకర్తవ్య
మానదగ్ధదుస్థానదోష	౩౩౩ పూజావిధిః.
౩౦౯ భజ్ఞః	౩౩౪ వివాహహోమః.
౩౧౧ ఉత్సాహస్వదోషభంకౌ	౩౩౫ శౌసహోక్తహోమః.
లగ్నాదిద్వాదశ భావ	లాజ్ఞప్రమాణం, హో
౩౧౨ ఫలమ్.	౩౩౭ మస్థానాని
౩౧౩ వివాహయోగః.	౩౩౮ కన్యాదోషదిర్భనే.
జలయంత్రవిధిః, లగ్న	వివాహకాలే కన్యా ఋ
౩౧౫ ప్రదాత్మలక్షణమ్	౩౩౯ తుదర్శనేదోషః
౩౧౬ కన్యాదాత్మస్థియః	౩౪౦ గృహప్రవేశహోమవిధిః
౩౧౭ కన్యావరణప్రకారః.	౩౪౧ గృహప్రవేశశ్చేస్తాన విచారః
వివాహకాలనుధ్యే	చతుర్థాదిచతుధ్యే

కత్యవ్యపూజా, అంతరా	హోమద్యవ్యసంస్కా
౩౪౩ మృతసూతకే.	౩౬౨ రాదిరి
౩౪౪ మధుస్కు మన్తాధ్యక్షః	౩౬౩ ద్వివ్యవితేషః, హవిలక -
౩౪౫ వివాహ మన్తాధ్యక్షః	౩౬౪ తుణమ్.
గృహప్రవేశ సోమ	౩౬౫ అహుతి ప్రమాణమ్,
౩౪౬ మన్తాధ్యక్ష	౩౬౬ సమిల్లతుణమ్.
౩౪౭ వివాహ ప్రయోగః.	౩౬౭ హోమే అవదానస్థాన -
౩౪౮ వివాహ ప్రధానసోమః	౩౬౮ విధిరి
౩౪౯ ఔపాసనమ్.	౩౬౯ హవనప్రకారః, హోమ
౩౫౦ పునర్వివాహవిషయాణి	౩౭౦ కాలేధ్యానవిశేషః.
ద్వితీయవివాహ	ప్రాతరుపస్థానం, సాయ
౩౫౧ నిర్ణయః.	ముపస్థానం, సమన్య -
ద్వితీయవివాహే అగ్ని	౩౭౧ హోమే ఉపస్థానమ్.
౩౫౨ నిర్ణయః.	కామ్యోపస్థానం, స్థణ్ణ -
ద్వితీయవివాహే జీవత్ప్రి	ల లక్షణం, అగ్ని సంరక్ష
౩౫౩ తృత్య నాంసీ.	౩౭౨ నివిధిః.
౩౫౪ తృతీయవివాహనిషేధః.	హోమప్రశంసా, అక -
౩౫౫ అర్కవివాహవిధిః.	౩౭౩ రణేదోషః.
శౌనకోక్త అర్కవివాహ	సూతకే సోమః, అతి -
౩౫౬ హోమః.	సన్న హోమవిధిః, సమ
౩౫౭ అర్కవివాహప్రయోగః	౩౭౪ స్యహోమవిధిః
౩౫౮ ఔపాసనవిధిః.	౩౭౫ పక్షహోమవిధిః, పక్ష -
౩౫౯ ప్రాదుష్కరణకాలః.	హోమే కారణమ్.
హోమకాలః, గౌణకా	౩౭౬ సీమోల్లజ్ఞానా దోషః,
౩౬౦ లాతీత ప్రాయశ్చిత్తమ్.	సమారోపణవిధిః.

- ౩౮౬ తీర్థయాత్రాద్యకరణై- రం౨ భార్యాప్రవాసప్రయోగః
 కారణం, ప్రవాసాదా- రం౩ పురుషప్రవాసప్రయోగః
 గతస్యకృత్యమ్. రం౪ అగ్నిసంసర్గాదిప్రాయ-
 ౩౮౭ ఔచాసనాగ్నేస్సంసర్గా- శ్చిత్తప్రయోగః
 దిప్తాయశ్చిత్తమ్ రం౫ స్రమాదాదగ్నినాశేపు-
 ౩౮౮ అగ్నిద్యయసంసర్గా- స్పృహనప్రయోగః
 విషయః, పుష్కంధానం, రం౬ నాస్తిక్యాద్విస్మయోగైః-
 ౩౯౦ హోమకాలైగ్నినాశే పునస్సంధానప్రయోగః,
 ౩౯౧ అగ్నిత్యాగే. రం౭ ద్విభార్యాగ్నిసంసర్గా-
 ౩౯౨ వివాహచతుర్థీమధ్యే- ప్రయోగః.
 అగ్నినష్టప్రాయశ్చిత్తం రం౮ గృహప్రవేశహోమా-
 ౩౯౩ విస్మయోత్సృష్టాగ్నేః- సంతరం కర్తవ్యసతి-
 ప్రాయశ్చిత్తం. సద్విషివిధిః, అధిమాస-
 ౩౯౪ నాస్తిక్యాగ్నేఃప్రాయ- ప్రాప్తౌ.
 శ్చిత్తమ్ రం౯ కాలనిర్ణయః.
 ౩౯౫ అపత్నీకాపాసనవిధిః. రం౧౦ ప్రతిపత్నీర్వసద్ధికాల-
 ౩౯౬ ద్విభార్యాగ్నిసంసర్గాః నిర్ణయః,
 ౩౯౭ ఔచాసనకర్మాణివి- రం౧౧ సర్వసద్ధినిర్ణయః.
 యుక్తమన్తాధికః రం౧౨ సద్యస్కాలవిధిః.
 ౩౯౮ సాయంహోమసంస- రం౧౩ వికృతీష్టికాలః.
 యోగః. రం౧౪ పునరిష్టికాలః,
 ౩౯౯ ప్రాతఃకౌమారసమ- రం౧౫ అన్వాధానకాలః
 రం౧౬ ఆపత్కాలకర్తవ్య- రం౧౭ త్రైతకర్తవ్యప్రత్యమ్.
 సమన్యహోమః రం౧౮ సరేద్యుఃకర్తవ్యం,
 రం౧౯ సత్తహోమప్రయోగః రం౧౯ సూతకాదా ఇష్టిః,

- ౪౨౦ అతిపన్నహామకాలః, విధిః,
 ౪౨౧ అతిపన్నప్రేనిసిద్ధతిభయః ౪౩౦ నధూప్రవేశశుక్ర-
 ౪౨౨ అన్వాధానెప్తిమధ్యే- విచారః,
 గ్రహణప్రాయశ్చిత్తం. ౪౩౧ గృహప్రవేశే నక్షత్ర-
 ౪౨౩ అకరణేదోషః, విచారః,
 ౪౨౪ స్థాలీకప్రయోగః, ౪౩౨ గృహప్రవేశవిధిః,
 ౪౨౫ అతిపన్నహామప్రయోగః ౪౩౪ కారికా, గృహప్రవేశ-
 ౪౨౬ గ్రహణేష్టప్రయోగః, మంత్రతాక్షణః
 ౪౨౭ సూర్యగ్రహణేష్టిప్ర- ౪౩౫ నాకబలిప్రయోగః,
 యోగః, ౪౩౬ స్తంభబలివిధిః,
 ౪౨౮ గృహప్రవేశ, ౪౩౭ స్తంభబలిప్రయోగః,

ఇతి నృసింహప్రయోగసరిజాతీయ షోడశోకమకాండ
 విషయానుక్రమణికా.

శ్రీరస్తు.

నృసింహప్రయోగపారిజాతే

షాడశకమకాండః.

వాగేశాద్యాస్సుమనసస్సర్వార్థానాముషక్రమే ।
 యం నత్వా కృతకృత్యాస్సృస్తం నమామి గజాననమ్ ।
 శుక్లాన్బరధరిం విష్ణుం శశినన్తం చతుర్భుజమ్ ।
 ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్సిర్వవిఘ్నోపశాంతయే ॥
 అగజాఽననపద్మార్కం గజాననమహర్నిశమ్ ।
 అనకడిం తం భక్తానామేకదస్తముపాస్తహే ॥

ఫలముదధిసుతాతపస్తరూణాం పరిమళమాగమమకాళిమాలికానాం
 అమృతరసముపాసకామరాణామతిజగదాకృతిమశ్రయేన్మసింహం॥

ఓక్కారకిశ్కిణీనాదమధురశ్రుతిబృంహితమ్ ।
 చిత్రే శృంఖలితం భక్త్యా చింతయే చింతయం గజమ్ ॥
 కలయె హృది కల్యాణీం కలాం కామపి వాఙ్మయీమ్ ।
 కవితాకలశామ్భాధికల్లోలోల్లాసకాముదీమ్ ॥
 యదేకవశవతీని విపరివతీలౌకత్రయీ
 యదాప్తవచసాం ఫలం విధితదధ్ధవాదాత్కనామ్ ।
 యతః పరమవాప్యతే సుఖమయం ఓదం తత్పరైః
 ఇదం విజయతేతరాం కిమపి వస్తు కర్మాభిధమ్ ॥

భగవస్తమ్నవైమి శౌనకం మునిమాచార్యమధాశ్వలాయనమ్ ।
 బహిరస్తరసాస్యయా తమో భజతః పుష్కరతోరినశ్చయమ్ ॥

విద్యస్తే వివిధా గ్రన్థాః శ్రౌతస్తాతప్రబోధకాః ।
 సూత్రం తద్వృత్తిభాష్యే చ తద్వ్యాఖ్యాకారికాదయః ॥
 తదథతత్త్వనిష్కషప్రయాసాలసచేతసామ్ ।
 బహ్వృచానాం క్రియాతత్త్వసుఖసంవిదమిచ్ఛతామ్ ॥
 ప్రమోదాయ సమాదాయ సారమేకత్ర సర్వతః ।
 ప్రయోగస్య ప్రకారోఽయమిహ సజ్జహ్య కథ్యతే ॥
 స్వభావస్వచ్ఛానాం శ్రుతిమునిగిరాం సజ్జహవిధౌ ।
 అభిజ్ఞా మానవజ్ఞాం కలయత కియత్కౌశలమితి ॥
 కిమేషా సర్వేషాముచితఘటనాపాటవకలా ।
 కలాపే ముక్తానాం కథయత భవేదత్ర సుభా ॥
 అహం నిబద్ధనస్యాస్య సౌభాగ్యం కిము వర్ణ్యతే ।
 యతశ్శ్రీనరసింహోఽయమస్య కారియితా స్వయమ్ ॥
 ఫలమత్ర పరత్రాప పశ్యతాం ప్రతిపాదయత్ ।
 ప్రయోగపారిజాతోఽయం ప్రథతే పృథవీతథే ॥
 అమూలమనపేక్ష్యం వా న చ కిచ్ఛదిహోచ్యతే ।
 యావదాకాక్షిలం యావదుపయుక్తం విలిఖ్యతే ॥

తత్ర తావచ్ఛ్రుతిన్ద్రాదికర్తృణాః ప్రతిపాదయిషితయోః
 శ్రౌతస్య ప్రత్యక్షశ్రుతిమూలత్వేనాభ్యహితత్వాత్ప్రధమభావి-
 త్వేఽపి తదనుష్ఠానస్య స్థాతకగర్భాధానాదిసంస్కారానుష్ఠానా-
 నస్తరభావిత్యాత్ప్రధమతః స్థాతకమక నిరూప్యతే— తస్య చ
 కమణో ధర్మశాస్త్రప్రమాణకత్వాత్ తత్కర్తారోఽభిధీయన్తే

మనుబృహస్పతిర్దక్షో గౌతమోఽథ యమోఽఙ్గిరాః ।
 యోగీశ్వరః ప్రచేతాశ్చ శాతాతపపరాశరా ॥

సంవర్తోశనసా శఙ్ఖలిఖితావత్రిరేన చ ।
 నిష్ణానస్త్వన్యహారీతా ధర్మశాస్త్రసనర్తకాః ॥
 ఏతే హ్యష్టాదశ ప్రాక్తా మనయో నియతానతాః ।
 శాబాలిర్నాచికేతశ్చ స్కన్దో లోకాక్షికాశ్యపా ॥
 వ్యాసస్సనత్కుమారశ్చ శస్త్రమర్జనకస్తథా ।
 వ్యాఘ్రః కాత్యాయనశ్చైవ జాతూకర్ణ్యః కపిజ్ఞః ॥
 జోధాయనశ్చ కాణావో విశ్వామిత్రస్తథైవ చ ।
 ప్రేణీనసిగోభిలశ్చేత్సుప స్మృతివిధాయకాః ॥
 నసిష్ఠా నారదశ్చైవ సుమన్తుశ్చ పితామహాః ।
 బ్రథుః కాష్ఠాజనిస్సన్యసతో గాన్ధర్వశ్చ దేవలః ॥
 జమగర్విరభరద్వాజః పులస్త్యః పులహః క్రతుః ।
 ఆత్రేయశ్చ గవేయశ్చ మరీచిర్వత్స ఏన చ ॥
 సారస్కరో ఋష్యశృంగో బైజావాపస్తథైవ చ ।
 ఇత్యన్య స్మృతికర్తార ఏకవింశతిరీతాః ।
 ఏతైర్యాని ప్రణీతాని ధర్మశాస్త్రాణి వై పురా ॥ ఇతి॥

ఎతదనాశ్వాసే దోష ఉచ్యతే —

తాన్యేతాని ప్రవీణైస్తు న హస్తవ్యాని హేతుభిః ।
 యస్తాని హేతుభిహాన్యాత్సోఽన్ధే తమసి మజ్జతి ॥
 విష్ణుశ్చ — పురాణం మానవౌ ధమః సాక్షో వేదశ్చక్తిత్వమ్ ।
 ఆజ్ఞాసిద్ధాని చత్వారి న హస్తవ్యాని హేతుభిః ॥
 వసిష్ఠః — అప్రామాణ్యం చ వేదానామార్హణం చాపి కుత్సనమ్ ।
 అన్యవస్థాఽపి సర్వత్ర ఎతన్నాశనమాత్మనః ॥
 మనుశ్చ — యోఽనమన్యేత తే తూభే హేతుశాస్త్రాశ్రయోనరః ।
 స సాధుభిరహిష్కార్యో నాస్తికో వేదనిష్ఠకః ॥

— అథ ధర్మప్రశంసా —

తత్రాచార్యశ్వలాయనః. —

ధర్మసంసేవితశ్చుద్ధన్తామతే మహతో భయాత్ ।
 శ్రుత్వాఽపి సస్తస్తుష్కన్తి దూరాద్ధర్మపరం నరమ్ ॥
 ధర్మః కృతశ్చతో దృష్టః కథితశ్చిన్తితోఽపి వా ।
 తథానుమోదితోఽపీహ పుష్టాతి పరమం శుభమ్ ॥
 తస్మాద్ధర్మో యథాశక్తి యత్నా తేనైవై సృభిర్బుధైః । ఇతి ॥

— అథ ధర్మస్వరూపనిరూపణమ్ —

మనుః — విద్వద్భిః సేవితసద్భిః నిత్యమద్వేషరాగిభిః ।
 హృదయేనాభ్యనుజ్ఞాతో యో ధర్మస్తం వ్యసస్యత ॥
 అనామ్నా తేషు వేదేషు కథం న్యాదితి చెద్భవేత్ ।
 యం శిష్టా బ్రాహ్మణా బ్రూయుః స ధర్మస్సాన్యదశక్కితః ॥
 విశ్వామిత్రః — యమార్యాః క్రియమాణం హి శంసన్త్యాగమవేదినః ।
 స ధర్మో యం విగహన్తి తమధర్మం ప్రచక్షుతే ॥
 వెదోక్తః ప్రథమో ధర్మో ధర్మశాస్త్రేషు చాపరగి ।
 శిష్టాచారస్తృతీయస్తు త్రివిధం ధర్మలక్షణమ్ ॥

— అథ ధర్మప్రమాణాని — తత్ర యాజ్ఞవల్క్యః —
 శ్రుతిస్సృతిస్సదాచార స్వస్య చ ప్రియమాత్మనః ।
 సమ్యక్సంజ్ఞల్పజగి కామో ధర్మమూలమిదం స్మృతమ్ ॥
 ధృతిః క్షమా చమోఽస్తైయం శౌచమిన్ద్రియనిగ్రహః ।
 హింసాద్యా సత్యమక్రోధో దశకం ధర్మలక్షణమ్ ॥
 మనుః — వెదోఽఖిలౌ ధర్మములం శ్రుతిశీలే చ తద్విదామ్ ॥
 ఆచారశ్చైవ సాధూనామాత్మనఃప్రప్తిరేవ చ ॥

హరితః — అనుష్ఠితం తు యద్దేవేః మునిభిర్యదనుష్ఠితమ్ ।

నానుష్ఠేయం మనుష్యైస్తు తమక్తం కర్తవ్యంచ శేత్ ॥

— అథ స్మృత్యధ్యయనమ్. —

చన్దికాయాం, యథాఽపి నెదాధ్యయనం ధర్మశాస్త్రమిదంతథా ।

అధ్యేతవ్యం బ్రాహ్మణేన నితరాం స్వర్ణమిచ్ఛతా ॥

మనుః — ధర్మశాస్త్రమధీయానో బ్రాహ్మణః శ్మశ్రియోఽపి వా ॥

పునాతి హి పితౄణాం పూర్వాణాం సప్త సంతానరాంస్తథా ॥

ధర్మశాస్త్రమధీయానో బ్రాహ్మణస్సంశ్రితః ।

మనోవాగ్దేహజైర్నిత్యం కర్మదోషైర్న లిప్యతే ॥

శబ్దలిఖితౌ — రాగద్వేషాగ్నిదగ్ధానామజ్ఞానవిషచాయినామ్ ।

చికిత్సా ధర్మశాస్త్రాగ్రణి వ్యాధీనామిన భేషజమ్ ॥

స్మృతిరత్నావళ్యామ్ —

స్మృతిం వినా న హి జ్ఞానం ధర్మశ్శ భవతి క్వచిత్ ।

న జాతు జ్ఞాయతే రూపమాలాకేన వినా యథా ॥

బృహస్పతిరపి — అధీత్య చతురో వేదాణాం సహజైస్సపదక్రమాణామ్ ॥

స్మృతిహీనా న శోభన్తే చన్ద్రహీనేన శర్వరీ ॥ ఇతి ॥

ఎతదధ్యయనాకరణే దోషమాహ —

బృహస్పతిః — శ్రుతిస్మృతీ హి విప్రజాం చక్షుషీ మమే మతే ।

కాణస్తత్తేకయా హీనో ద్వాభ్యామన్ధః ప్రకీర్తితః ॥

అన్యచ్ఛ —

శ్రుతిస్మృతీ చక్షుషీ ద్వే ద్విజానాం న్యాయనత్కనామ్ ।

మాగమముత్కృన్తమాక్రమ్య ప్రసతన్తి పథశ్చుప్సతాః ॥ ఇతి.

— అథ శ్రుత్యాదిప్రమాణమ్. —

మనుః — శ్రుతిం పశ్యన్తి మునయః స్మరన్తి చ యథాశ్రుతి ।

తస్మాత్ప్రమాణముభయం ప్రమాణైః ప్రమితం భువి ॥

స్త్రుత్యణవే—వేదాద్విజ్ఞాయతే ధర్మస్తస్మిన్నేవ వ్యవస్థితః ।

ప్రాప్యతే చ తదిభ్యాసాత్ స్మృతిశీలాచ్చ తద్విదామ్ ॥

అథశాస్త్రైష్వసక్తానాం ధర్మజ్ఞానాం విధీయతే ।

ధర్మం జిజ్ఞాసమానానాం ప్రమాణం పరమం స్మృతిః ॥

వ్యాసః—ధర్మమూలం వేదమాహుః ధర్మశాస్త్రమకృత్రిమమ్ ।

తద్విదాం స్మృతిశీలే చ సాధ్యాచారం మనఃప్రియమ్ ॥

అశ్లేరాః—ప్రత్యక్షమనుమానం చ శబ్దశ్చ వివిధాగమః ।

త్రయం సువిదితం కార్యం ధర్మసిద్ధిమభీష్వతా ॥

ధర్మద్యోతే—ఆవిర్భూతప్రకాశానామనుపప్లవచేతసామ్ ।

అతీతానాగతజ్ఞానాం ప్రత్యక్షం న విశిష్యతే ॥

అతీంద్రియాననంవేద్యాః పశ్యన్త్యాపేణ చక్షుషా ।

యే భావాన్వచనం తేషాం నానుమానేన బాధ్యతే ॥

హరితః—వేదాః ప్రమాణం స్మృతయః ప్రమాణం

ధర్మాధర్మయుక్తంవచనం ప్రమాణమ్ ॥

యస్య ప్రమాణం న భవేత్ప్రమాణం

కస్తస్య కుర్యాత్వచనం ప్రమాణమ్ ॥

న యస్య వేదా న చ ధర్మశాస్త్రం

న నృద్ధవాక్యం చ భవేత్ప్రమాణమ్ ।

సోఽధర్మకృద్విప్రహతో దురాత్మా

నాత్మాపి తస్యేహ భవేత్ప్రమాణమ్ ॥

అశ్లేరాః—ప్రమాణాని ప్రమాణజైః పరిపాల్యాని యత్నతః ।

సీదన్తి హి ప్రమాణాని ప్రమాణైరవ్యవస్థితైః ॥

ప్రమాణసహితం యత్సాక్షాత్తత్సర్వం గమ్యతే సుఖాత్ ।
అప్రమాణప్రమేయస్య దుఃఖేనాధిగమో భవేత్ ॥

ఇతి శ్రుత్యాదిప్రమాణమ్.

— అథ శ్రుత్యాదిబలాబలమ్ —

లోకాత్మః—శ్రుతి స్మృతివిరోధే తు శ్రుతి రేవ గరియసి ।
అవిరోధే సదా కార్యం న్యైతం వైదికసత్తిధా ॥
సజ్జహే—శ్రుతి స్మృతిపురాణేషు విరుద్ధేషు పరస్పరమ్ ।
పూర్వంపూర్వం బలీయస్సాన్యదితి న్యాయవిదో విదుః ॥
చతుర్వంశతిమతే—స్మృతేర్వైదికవిరోధేతు పరిత్యాగోయథాభవేత్ ।
తథైవ తాకికం వాక్యం స్మృతిబాధ పరిత్యజేత్ ॥
వ్యాసశ్చ—ధర్మం యో బాధతే ధర్మో న స ధర్మః కదాచన ।
అవిరోధే తు యో ధర్మః సధర్మః సద్విభవచ్యతే ॥
తస్మాద్విరోధే ధర్మస్య నిశ్చిత్త్య గురులాఘవమ్ ।
తయోర్భూయస్తమం విద్వాన్ కుర్యాద్ధర్మవినిర్ణయమ్ ॥
మనుః—స్మృతిద్వైధంతు యత్ర స్యాత్తత్ర ధర్మావభావో స్మృతౌ ।
ఉభావపి హి తౌ ధర్మౌ సమ్యగృక్తౌ మనీషిభిః ॥
కౌ—మనుస్మృతేస్తు విశేషమాహ అక్షిరాః —
యత్సర్వం మమనా ప్రాక్తం ధర్మశాస్త్రమనుత్తిమమ్ ।
స హి తత్సమతీకమ్య జచనం హితమాత్మనః ॥
వేదాదుపనిబద్ధత్వాత్ప్రాధాన్యం తు మనుస్మృతేః ।
మన్వధావిపరీతా తు యా స్మృతీన్నా విసశ్యతి ॥
శ్రుతిశ్చ—“ యద్వై కిం చ మమరసదత్తదేహిషణమ్ ” ఇతి.

అత్ర కల్పసూత్రస్మృతివిరోధే ప్రత్యక్షశ్రుతిమూలత్వేన కల్ప-
సూత్రం ప్రబలమిత్యాహ — హేమాద్రౌ పులస్త్యైః—

శ్రౌతానాం కర్మణాం క్లృప్తిః కల్పసూత్రం తదుచ్యతే ।
తథైవ గృహ్యకల్పానాం న్నార్తానాముపసంజగహః ॥
శాఖానాం విప్రకీణకత్వాత్ పురుషాణాం ప్రమాదితః ।
నానాసకరణస్థత్వాత్ స్మృతైర్ములం న లక్ష్యతే ॥ ఇతి
యాజ్ఞవల్క్యపిండితస్మ శాఖాయాః కాశ్చిత్తాసాంవేదాంతరాణిచ
అంతర్ధానం గతాసీహ స్మృత్వా తాస్మృతయఃకృతాః ॥

—ఇతి శ్రుత్యాదబలాబలమ్—

అనుభూతిం ప్రభూతింకై చనాన్యే పౌరుషూతికామ్ ।
వయం తు సంస్కృతిం విద్మో నృసింహపదసంస్కృతిమ్ ॥

—అథ సంస్కార నిరూపణమ్—

సౌత్రచార్యః—అతిః పరం ద్విజాతీనాం సంస్కృతిర్నియతోచ్యతే ।
సంస్కారిరహితా యే తు తేషాం జన్త నిర్ధకమ్ ॥ ఇతి
నియతానిత్యా । నిర్ధకకత్వం బ్రాహ్మణ్యానభివ్యక్తేః ।

అతఏవాణ్ణిరాః—చిత్రకమక యథానైకై ర్జైరున్మిల్యతే శనైః ।

బ్రాహ్మణ్యమప తద్వత్స్యాత్ సంస్కారై ర్విధిపూర్వకైః ॥
స్వేష్టే గృహ్యాయథాప్రాక్తాంతథా సంస్కృతయోఽఖిలాః
కతకవ్యా భూతికామేన నాన్యథా సిద్ధిమృచ్ఛతి ॥
పశ్యంశశిసంస్కారైః సంస్కృతాయ ద్విజాతయః ।

తే పవిత్రాశ్చ యోగ్యాస్సుః శ్రాద్ధాదిషు సుయన్త్రితాః ॥

అతాదిశబ్దాద్యజనానాం పరిగ్రహః ॥

గర్భాధానం పుంసవనం సీమంతోబలిరేవ చ ।

బలిర్విష్ణుబలిః ।

జాతకృత్యం నామకమ౯ నిష్కృ ౨ మో ౨ న్నాశనం పరమ్ ॥

చౌలకర్తృపనయనం తద్వ ౨ తానాం చతుష్టయమ్ ।

అత్ర తద్వ ౨ తానామితి తచ్చద్ధృత ప్రసిద్ధవాచినా వేదో వివక్షితః ।

న్నానోద్వాహా చాగ్రయణమష్టకా చ యథాతథమ్ ॥

శ్రావణ్యామాశ్వయుజ్యాం చ మార్గశీర్ష్యాంచ పార్వణమ్ ।

ఉత్సర్గశ్చాప్తపాకర్తి మహాయజ్ఞాశ్చ నిత్యశః ॥

శ్రావణ్యాం కర్తవ్యం శ్రవణాకమ౯ । ఎవమాశ్వయుజ్యామాశ్వ-

యుతకమ౯ । మార్గశీర్ష్యాం ప్రత్యవరోహణమ్ । పర్వణీక్రయ-

మాణం పార్వణమ్ ॥

సంస్కారా నియతా హ్యేతే బ్రాహ్మణస్య విశేషతః ॥ ఇతి.

గౌతమస్తు - గర్భాధానం, పుంసవనం, సీమంతోన్నయనం, జాత-

కర్తి, నామకర్తాన్నవాశన, చౌలకోపనయన, చత్వారి వేదనితాని,

న్నానం, సహధిమిణీసంయోగః, పశ్చాన్నాం యజ్ఞానామనుష్ఠా-

నమ్ ॥ అష్టకా, పార్వణశ్రాద్ధమ్, శ్రావణ్యాగ్రహాయణీ, చైత్ర్యా-

శ్వయుజ్యాగ్రయణమితి సప్తపాకయజ్ఞసంస్థాః, అగ్న్యధేయాగ్ని-

హోత్రదర్శపూర్ణమాసచాతుర్తాస్యా గ్రయణేష్టేనిరూఢపశుబధ్ధా-

స్సాత్రామణీతి సప్తహవిర్యజ్ఞసంస్థాః, అగ్నిహోమోత్త్యగ్నిష్టేమ

ఉత్థ్యిష్టేషోవాజపేయోత్తిరాత్రోత్పార్యామ ఇతి సప్తశోమయ-

జ్ఞసంస్థా ఇత్యేతే చత్వారింశత్సంస్కారాః । అష్టావాత్తగుణాః-ద-

యా సర్వభూతేషు త్మోన్తిరససూయాశౌచమనాయాసో మాఙ్గల్య-

మకాత్పణ్యమస్పృహేతి । యస్యైతే చత్వారింశత్సంస్కారా

అష్టావాత్తగుణాశ్చ స బ్రహ్మణాస్సయుజ్యమాసౌత్తీత్యాహః ॥

మనుః-సంస్కారే స్సంస్కృతః పూర్వే రుత్తరే రపి సంస్కృతః ।

నిత్యమప్యగుణై ర్యుక్తో బ్రాహ్మణో బ్రహ్మతాకికః ॥

[బ్రాహ్మం పునువాప్నోతియస్తాన్నచ్యవతే పునః ॥ ఇతి ॥

గర్భాధానాదయః పూర్వసంస్కారాః । ఉత్త రేపాకయజ్ఞాదయః ।

తిథాచహారీతః—ద్వివిధాహి సంస్కారో బ్రాహ్మణ్యే వశ్యగర్భా-

ధానాది స్సాతో బ్రాహ్మ్యః । పాకయజ్ఞా హమి యజ్ఞాస్సమ్యాశ్చ

దేవః । బ్రాహ్మణసంస్కృతః పుషీణాం సమానతాం సాయుజ్యం

గచ్ఛతి । దేవోత్త రేణ సంస్కృతోదేవానాం సమానతాంసా-

యుజ్యంగచ్ఛతీతి । సాగుక్తానాం సంస్కారాణాం నేమిత్తిక-

నామికమాసికనిత్యభేదేన చాతుర్విధ్యమాహాశ్వలాయన ఆ -

చార్యః —

నైమిత్తికాష్టోడశాః సముద్వాహావనానకాః ।

తథైవాగ్రయణాద్యాశ్చ సంస్కారా వాషికా మతాః ॥

మాసికింసావిణం ప్రాక్తం అశక్తానాంతువాషికమ్ ।

మహాయజ్ఞాస్తు నిత్యాస్మ్యుః సన్ధ్యావచ్చాగ్నిహోత్రవత్ ॥

సంస్కారాణామథై తేషాం యథావదిహనిణాయః ।

దేశకాలానురూపేణ శాస్త్రతత్ప్రవర్తతే ॥ ఇతి

అత్ర గర్భాధానాద్యుపనయనపర్యంతా ఏవ సంస్కారా నియతాః

సవేషామ్, న తు స్నానాదయః, అన్యథా బ్రహ్మచర్యాదేవ ప్రవ-

ణేదిత్యాది విరుద్ధేత ఏతే సంస్కారాద్విజాతీనామేవ యథా-

హయాజ్ఞాన్యైః —

విప్రక్షత్రియవిత్ శుద్రవణాస్త్యాద్యాస్త్రయోద్విజాః ।

నిషేకాదిశ్శానాంతాః తేషాం వై మన్త్యైః క్రియాః ॥ ఇతి.

నిషేకో గర్భాధానమ్ । అత్ర మన్త్యైః క్రియాఇతి వదతా శుద్ర-

స్వామస్తస్సంస్కార ఇతి సూచితమ్, అతఏష సంస్కారాధికారే
 మమః - సూద్రోవ్యేన విధత్యావ్యో వినామస్త్రేణసంస్కారః॥
 ఇతిశ్రీ నృసింహప్రయోగపారిజాతప్రకరణే షోడశకమకాండే—

సంస్కారనిరూపణమ్.

— అథ అనుక్రమణికా —

కర్మణాం సత్కృమాణానామయంతానననుక్రమః ।
 పుణ్యాహవాచనవిధిగ్భూరాప్రణమేన చ ॥
 అథోపితృభ్యోఽభ్యుపయత్రాద్ధంకౌతుకబద్ధనమ్ ।
 విధిగ్నిముఖస్వాపి విధిగ్గ్రహమఖస్యచ ॥
 గర్భాధానంపుంసననం తతశ్చాననలోభనమ్ ।
 సీమంతోన్నయనంవిష్ణుబలిజ్ఞాననకర్మన ॥
 నామకమకతథాఖ్యైర్వైరహణం దుగ్ధిపానకమ్ ।
 కణకవేధోనిష్కృమణం నవాన్నప్రాశనంతథా ॥
 చౌలకమాక్షరాభ్యాసో ధమోఽనుపనయస్యచ ।
 అథోపనయనంమేధాజననంబ్రహ్మచారిణి ॥
 ధర్మాస్తేష్టికధమాశ్చ తథోపాకరణక్రమః ।
 స్వాధ్యాయవిధిగ్రతాపి తథైవ్రాతసజ్జనక్రియా ॥
 మహానామ్నిచాధమహాప్రతంచోపనిషద్వ్రతమ్ ।
 గౌదానికం సమావృత్తిః నియతస్నాతకస్యతు ॥
 పాణిగహవిధిశ్చైవ హ్యగ్నేశ్చైపాసనస్యచ ।
 గృహప్రవేశస్యవిధిః ప్రతిపద్ధౌమనిణాయగి ॥
 శ్రవణాకమకసపాణాం బలిరాశ్వయుజీవిధిః ।
 విధిగ్గ్రయణస్వాపి శథాప్రత్యవరోహణమ్ ॥
 పార్వణం చాష్టకాశ్రాద్ధం ఆహ్నికాచారనిణాయగి ।

తిథ్యాదివిణయశ్చైవ తత్రదానవ్రతాదిచ ||
 వ్యవహారవిధిశ్చైవ ప్రాథమశ్చైవ నిరూపణమ్ |
 అగ్న్యధానంచాగ్నిహోత్రం పూణామాసేష్ఠివిణయః ||
 తథాచస్తే శ్వదేవస్య ప్రశూనస్యచవిర్ణయః |
 సాకమేధశ్శూనాసీర్యం విధిర్నగ్రయణస్యచ ||
 శశుబధస్యచవిధిః సాత్రామణ్యావిధిస్తథా |
 అగ్నిష్టోమస్య చాత్యగ్నిష్టోమస్యచవిధిస్తథా ||
 ఉక్త్యపాదశిన్తోశ్చైవ వాజవేయవిధిస్తథా |
 అతిర్నాత్రస్యచవిధిరప్తార్యామస్యచైవహే |
 దయాద్యాత్మగుణానాంచ హ్యష్టానాంచైవలక్షణమ్ |
 వానప్రస్థస్యచాచారః సంన్యాసస్యవిధిస్తథా ||
 తేహంచాచారనియమాః సంస్కారా విధిపూర్వకాః |
 రాజధర్మావేశ్యధర్మాః శూద్రధర్మాస్తతైవచ ||
 లక్ష్మీనృసింహస్తోత్రంచ వక్ష్యతే చాత్రతత్త్వతః ||

ఇత్యనుక్రమణికా.

భగవాన్స్తు ప్రా భూత్యై యదావిరాభవవైభవే |
 భవనేషు బలారాతేః బభూవస్వస్తివాచనమ్ ||
 అథానస్తరకతన్యగభాదానాదిసంస్కారాణాం ప్రా -
 యేణ స్వస్తివాచనాఙ్కురాపణాభ్యుదయశ్రాద్ధకాతుకబధ్ధాగ్ని-
 ముఖగ్రహయజ్ఞపూర్వకత్వేన తత్సాపేక్షత్వాత్ స్రధమంతావ-
 దుద్దేశక్రమప్రాప్తః స్వస్తివాచనవిధిరభిధీయతే —

తత్ర త్రికాణ్డః —

గభాదానాది సంస్కారైస్విష్టాపూర్తే క్రతుష్వపి |

స్పృద్ధిశ్రాద్ధం పురాకార్యం కర్మాదా స్వస్తివాచనమితి ||

వ్యాసః-సమూజ్యగంధపుష్పదైత్యః బ్రాహ్మణాన్ స్వస్తివాచయేత్ ।

ధర్మకర్మణశ్చ మాజుల్యై సక్త్యామేఽద్భుతదర్శనే ॥

కారికా-స్వస్తివాచనమత్రేష్టం గృహ్యకర్మణు కేఘచిత్ ।

ఆచార్యైశాశాస్త్రై స్త్రిన్ మజ్జలార్థముగీరితమ్ ॥

అర్చితా బ్రాహ్మణాస్సమ్యక్ గంధమాలైశ్చసదక్షిణైః ।

తిస్థేయశిశ్వాఞ్చ యుగ్తా వక్త్రా దర్శనాణయః ।

తిశ్ఠే ద్వాచయితా తేషాం దక్షిణాస్సయదజ్జుభిః ॥

బ్రభత్కుమ్భమపాంపూర్ణం పిహితాననమర్చితమ్ ।

అథఘాచయితుర్భావలం దక్షిణంతు సమాశ్రితాః ॥

తిష్ఠన్తు దక్షిణాస్సమ్యక్స్సంస్కార్యాస్తత్ర తత్రతతు ।

మనశ్చత్యాదికంసు స్త్రమేకాగ్రమతిరాదిశేత్ ।

మనసస్సృజతిబ్రూయుః తేసమాహితపూర్ణకమ్ ॥

ప్రసీదన్తుభవన్త ఇత్యథవాచయితా వదేత్ ।

ప్రసన్నాస్సృజతిస్పష్టమాచక్షీరంస్తథాన్వితాః ॥

శాన్తిఃపుష్టిరవిఘ్నాద్యాః శబ్దాఃపఞ్చదశేనతు ।

అస్తుశబ్దాన్తముచ్యేరన్వాచయితాతతఃపరమ్ ॥

సస్మత్యదేవతానాంతు హోమంకుర్యాద్విచక్షణః ।

తస్యానామగృహీతావైశిప్రీయతామితిభాషితే ॥

పుణ్యాహంస్వస్తిమృద్ధించ భవత్పూర్వంబ్రుచన్వీతి ।

ప్రణవాద్యం త్రిరాచప్తే భవదాదివినాపరే ॥

పుణ్యాహందేస్త్రీరభ్యాసే మన్ద్రమథోచ్యన్విస్వకమ్ ।

ఆశ్రయేరన్నిమేసర్వే యథాగమపరమృతమ్ ॥

స్మత్కుక్తివిషయేభేదస్త్రోతీయస్తవ్యధ్యతామితి ।

ఆపశ్యత్యాదిభిశ్శాన్తిం తతఃకుర్యుస్సమాహితాః ॥

స్వస్తివాచనమత్రేష్టం సర్వేషామృద్ధికమణామ్ |

ఆదానస్త్రేప్రయోక్తస్యమితియజ్ఞవిదామతమ్ ||

జమస్తస్వామినాప్రాప్తిమితిస్తుస్వస్తివాచనమ్ || ఇతి

ఇదమప్రగృహ్యమ్ - అథ స్వస్త్వయనం వాచయాతేతి || అస్యా-
ధకమాహ - నారాయణః - భుక్తాస్తేవిప్రాః ఓమ్ స్వస్తితి
ప్రశ్నాచుకి || హరదత్తస్తు - అథ తేః భుక్తనద్భిః స్వస్త్వయనం
వాచయేత్ || స్వస్త్వయనమస్త్వీతి వాచయేదిత్యధః ఇతి | కేచి -
త్పుణ్యాహవాచనోపలక్షణమితి | గృహ్యపరిశిష్టేతు - అథ స్వస్తి -
వాచనమృద్ధిపూర్తేషు కమణసు స్వస్త్వయనం వాచయాతే -
త్యాచార్యః | ఋద్ధిర్వాహానా అపత్యసంస్కారాః | ప్రతిష్ఠోద్యాపన
పూర్తిమ్ | తత్కమణశ్చాద్యస్తయోగికుర్యాచ్ఛుచిగిన్వలంకృతో
వాచయితా తథాభూతైస్తద్దనిమజ్జశసమ్భరం సమ్భ్రత్యయుగ్గా-
న్బ్రాహ్మణాస్త్రిశస్తాచారిక్షణసమ్పన్నాః గర్ధాదిభిరభ్యిర్చ్య
దక్షిణయాతోపయేదథ తేప్రాజ్ఞుభాః | ప్రసన్నాదభాసాణయస్త్రిష్టే-
యుస్తద్దక్షిణతోవాచయితోదజ్ఞుభిః సంస్కార్యావాచయితుర్దక్షి-
ణం సార్వమధితే ఘ్నేయరథవాచయితాదర్భిప్రాణిరపాంపూణాముద-
కుమ్భం స్వర్చితం సప్లవముఖం ధృత్వా తిష్ఠక సమాహితోమన-
స్సమాధీయతామితి బ్రాహ్మణాన్బ్రాహ్మణ్యాత్ సమాహితమనసస్త్వ
ఇతి తేప్రతిబ్రూయుకి, ప్రసీదన్తుభనన్త ఇతి వాచయితాప్రసన్నాస్త్వ
ఇతీతరే | అథ సర్వే సంహత్యశాన్తికి, పుష్టిస్తుష్టిర్వృద్ధిరవిఘ్నమా-
యుష్యమాంగ్యం, శివంకర్త, కర్తసిద్ధిధర్మర్తసమృద్ధికి, పుత్రసమృ-
ద్ధికి, వేదసమృద్ధికి, శాస్త్రసమృద్ధికి, ధనధాన్యసమృద్ధిప్తసమృది -
త్యేతాని పశ్చదశాస్త్యవ్రాత్యుక్త్యా తన్నామ్నా కమణదేవతా
ప్రీయతామితి బ్రూయుకి. అథ వాచయితా, పూర్వం తత్తల్లి-

జనున్తాః పతిత్వా త్రిస్త్రీర్మన్ద్ర మధ్యోచ్చస్వరైః ఓం పుణ్యాహం
భవన్తోబ్రువన్తు, ఓంస్వస్తిభవన్తోబ్రువన్తు, ఓం ఋద్ధింభవన్తోబ్రువ-
న్త్వితిబ్రూయాత్, తేషాం తథాప్రత్యేకం ప్రతిబ్రూయి. ఓ -
మృధ్యతామిత్యుత్థాయబ్రూయురథ ప్రాజ్ఞుఖమాసేనంసామాత్యం
కర్తారం బ్రాహ్మణాః సప్లవసిర్భరాణయః శాన్తిపవిత్రలిక్ష్ణాభికింబు-
గ్భిరభిషిజ్ఞేయః పున్ధ్యో నీరాజనాది మజ్జలంకుర్యురితి ॥

అథ స్మృతిరూపేణాప్యహాచార్యః.—

వేదికే తాన్త్రికేచాదా తతఃపుణ్యాహ ఇష్యతే ।
పుణ్యాహవాచనవిప్రా యుగ్తావేదవిదశ్శుభాః ॥
యజ్ఞోపవీతినశ్చన్తాః ప్రాజ్ఞుఖాస్సుగ్ధిపవిత్రిణాః ।
గన్ధపుష్పార్చితాశ్శుద్ధాః సోత్తరీయాః కుశాయుధాః ॥
ఆసినాకింశ్చిమేభాగే పూణాకుమ్భస్య సత్తిమాశః ।
గురార్దక్షిణభాగేతు కర్తాఽసౌ తదాజ్ఞయా ॥
సూత్రేణవేష్టితం కుమ్భనుపాం పూర్ణం సుధూపితమ్ ।
మృతానూదిమయంభూమా రత్నగర్భంసమర్చితమ్ ॥
సితతణ్డలపూర్ణేన పాత్రేణవిహితాననమ్ ।
పల్లవాద్యైశ్చ సజ్జలహ్య గురుస్తిపైదుదజ్జుఖః ॥
వక్తారశ్చాపి తిష్ఠేయః విప్రాస్తాన్వాచయేద్ధయః ।
మనస్సమాధీయతామిత్యుక్తాస్తే గురుణాద్విజాః ॥
సమాహితమనసస్య ఇతిబ్రూయస్తతస్సితాకి ।
ప్రసేదన్తుభవన్తశ్చైత్యుక్తేతేచానుమన్త్రణమ్ ॥
కుర్యుగ్ధిపసన్నాస్య ఇతి తతోగురుముఖాద్విజాః ।
శాన్తికిపుష్టిస్తుప్త్యైవృద్ధిః అవిఘ్నారోగ్యమిత్యపి ॥
శివంకమకమాన్తే సిద్ధిరస్తిత్వదాహరేత్ ॥

ప్రత్యక్షైతే శ్చ పుణ్యాహకాలఇత్యుత్తమేనతు ।
 వాచ్యతామిత రేబ్రూయురాచార్యశ్చ తతోవదేత్ ।
 ఓం పుణ్యాహం భవస్తశ్చబ్రువన్తి వైతివచోద్విజాః॥
 ఓం పుణ్యాహమితిబ్రూయూరోం స్వస్తీతితతో గురుః ।
 పూనావచ్చబ్రువన్తి స్వస్త్వం తేచర్ధ్ధికంచతధానరాః॥
 పూర్వనత్తే సమాసీనా గువాద్యాకికలశరగురుః ।
 శ్రావ్యపాత్రే శుభేత స్థి స్థితేతాన్వాచయేత్తతః॥
 సావిత్ర్యదిస్వగృహ్యాయక్తమస్తే గిపుణ్యాహఇష్యతే ।
 బహ్వృవోఽపితరేతద్విదాపో హిషాదిభిస్తథా ॥
 నవభివేత్వాదేవేన సూక్తేనాన ఇతిద్విజః ।
 అష్టాభిశ్చపనఇతి త్రిభిరేతోఽన్వితీరయేత్ ।
 స్వాదిష్ఠయేతినవభిరేకయర్చాధచద్విజః ॥
 తరత్యమనీసూక్తేన శుచీవఇతిచేకయా ।
 యదన్తి ద్వాదశభిః అగ్నిశ్శుచిరితిద్వ్యృచా ॥
 ఖిలరాచవాఽధతస్యాః ప్రాగేవంపుణ్యాహమిరితమ్ ।
 కుశామ్బుభిశ్చకతారం ప్రోక్షయేయిరిమేద్విజాః ॥
 పరన్త్యృవోవిశుద్ధ్యధంబహ్వృచాస్సవ్యగృహేతథా ।
 పుణ్యాహోదివదేత్పూర్వం చుస్త్రమధ్యోత్తిమస్త్వరేః ।
 పుణ్యాహోస్తేఽచయేద్విప్రాదక్షిణాద్యేస్సవ్యశక్తితః ॥
 యత్కించిత్ శ్రాద్ధకంభుక్తాప్రతిగృహ్యచవాఽశుచిః ।
 అబ్రాహ్మణశ్చ పుణ్యాహే సాహస్యాదితిమెమతిః॥
 పుణ్యాహవాచనంశస్తమానాస్యాత్సర్వకర్మసు ।
 తత్కృత్తేనైబుధికుర్మాత్ సర్వకర్మాణిమానసః ॥ ఇతి.

— అత్ర భగవాన్ శౌనకిః —

పుణ్యహవాచనవిధిం వత్సోమోఽథ యథావిధి |
 ప్రయోక్తుం కర్మణో హ్యదావస్తే చోదయసిద్ధయే ||
 అచింతాబ్రాహ్మణాః పూనాం గర్ధమాన్ స్వస్తిదక్షిణైః |
 తిస్థేయుః స్రాక్షుఖా యుక్తా వక్తారో దభవానాచయః ||
 ఉదక్షుఖో వాచయితా తిష్ఠేత్తైభ్యస్తు దక్షిణే |
 బిభ్రత్కున్భవమాంపూణాం సిహితాననమచితమ్ ||
 తత్రాదావా ఇత్యేవం నదేద్వాచయితా తతః |
 వక్తారోపి శివా ఆపన్నన్త్విత్యేవం బ్రువన్త్వథ ||
 గర్ధా ఇతి వదేత్కర్తా సుగర్ధాః పాన్త్వితీతరే |
 నదేత్పున్కం సుమనసః ఇత్యేవమపరైః చ ||
 సామనస్యమితి బ్రూయురస్తు శబ్దాస్తమత్వరాః |
 పశ్చాదక్షత ఇత్యేవం బ్రూయాద్వాచయితా తతః ||
 అన్యేఽక్షతం చారిష్టంచాన్త్విత్యేవం బ్రూయుర్చితాః |
 తతో వాచయితా విప్రా దక్షిణా ఇత్యుదీయేత్ ||
 స్వస్తిశబ్దాన్యముచ్చార్య దక్షిణాః పాన్త్వితీతరే |
 బహుదేయమితి బ్రూయ రస్తు శబ్దాస్తమత్వరాః ||
 కర్తాఽథ దక్షిణం జానం పాతయిత్వా మహేతరే |
 ఉదక్షుఖో బహేత్సాక్షం శ్రద్ధయేత్యేవమాదికమ్ ||
 జపిత్వోత్థాయ తం కుమ్భం బిభ్రత్తిష్ఠేదుదక్షుఖః |
 మనస్సమాధీయతామిత్యేవం వాచయితా వదేత్ ||
 సమాహితిమనసస్య ఇత్యేవం చ బ్రువన్త్వథ |
 ప్రసన్నాస్స ఇతి వ్రతాః ప్రతిబ్రూయంతీతరే

శాన్తిః పుష్టిస్తథా తుష్ట్యుద్ధ్యవిఘ్నస్యసుక్రిమాత్ ।
 ఆయుష్యమారోగ్యమితి శివం కమేత్సద్ధాప చ ॥
 ఆస్తుశబ్దాన్తముచ్యైరక వాచయిత్వా తథాపరైః ।
 ప్రజాపతికి ప్రీయతామిత్వధి వాచయిత్వా వదేత్ ॥
 పరైః ప్రధమముచ్చార్య ప్రీయతాం భగవానితి ।
 పశ్యాత్ప్రజాపతిరితి బ్రూయుఃప్రయతినూనసాః ॥
 పుణ్యాహం నాచయిష్యేహమితి వాచయిత్వా వదేత్ ।
 వాచ్యతామితి భాషన్తే నక్తారశ్చ సుచేతసః ॥
 అథోద్ధాతేప శకున నామ గాయశిపూర్వకామ్ ।
 ఋచం సర్వేసహ బ్రూయుస్తతో వాచయిత్వా ద్విజః ॥
 ఓముక్తిపూనకం పుణ్యాహం భవంత్యితి భాషితాత్ ।
 పరం బ్రువన్తిత్వతి బ్రూయాదోం పుణ్యాహమితీతరైః ॥
 పునరప్యేవమేన ద్విజః కృత్వా పుణ్యాహవాచనమ్ ।
 తిత్స్వస్తి స ఇంద్రైతి ఋచం బ్రూయుస్సహాభయే ॥
 తతో వాచయిత్వా పూర్వమోం స్వస్తి త్యభిధాయ తు ।
 పశ్యాద్భవంత ఇతి చ బ్రువన్తిత్వతి చ భాషతే ॥
 ఓం స్వస్తి తిత్తై వాన్యే ప్రతిబ్రూయురతిః సరమ్ ।
 నారసిన్గతిం చతుర్థాన్యక్త్వాకమక వాచయిత్వాతతి ॥
 స్వస్తి త్యాద్యం బ్రువన్త్వైన్ద్రం పూర్వవత్సముదీరయేత్ ।
 నక్తారశ్చ చతుర్థ్యస్తం తత్తిత్క్రమోక్తిపూర్వకమ్ ॥
 స్వస్తి చ ప్రతిబ్రూయురథ సర్వేపి తే ద్విజాః ।
 ఋథ్యమస్తామిత్యాదిమృచం బ్రూయుస్సహాచ్చక్షేః ॥
 తతో వాచయిత్వా ఋద్ధిం భవంత ఇతి పూర్వకమ్ ।
 బ్రువన్తిత్వతి వదేదీన్యే బ్రూయరోమృద్ధ్యతామితి ॥

ఎవమే ప్రాధయై పి ద్విరభ్యస్యేయరిజం పునః ।
 తతో వాచయితా కుమ్భజలం సంస్కార్యమూర్ధణామ్ ॥
 కింశ్చిత్తిస్సోత్పిత్సహేవాన్యే బ్రూయత్స్య వివిధాశిషుః ।
 పుణ్యాహాదేస్త్రీరభ్యాసే మస్త్రమభ్యోచ్యనిష్వసమ్ ॥
 ఆశ్రయేన్నిమే సశ్వే యథాఽఽగమహంఽఽమ్ ।
 స్వస్తివాచనమేతన్తు సర్వేషాన్ముద్ధికమణామ్ ॥
 ఆదావన్తే చ కతకన్యమితి యజ్ఞవిదో మతమ్ ॥ ఇతి ॥
 --అత్ర కలశస్థాపనా విశేషనూహ -- హారీతః -
 గౌమయేరోపలిప్యార్క్యం రజ్జునల్లికయాఽచక్షయేత్ ।
 ప్రస్థానాన్యోపరి స్థాప్యం పూజాం హి కలశద్వయమ్ ॥
 కషీణే వాత్త కే చేన హ్యుత్తరేతు నిధాపయేత్ ।
 పాత్రమక్షతపూజాంశు ఫలపుష్పసమన్వితమ్ ॥ ఇతి ॥
 ---: అత్ర కలశలక్షణము క్తమ్ - విష్ణుధర్మోత్తరే :---
 హేమరాజతత్రానూ వా మృన్మయా లక్షణాన్వితాః ।
 మాత్రోద్వాహప్రతిష్ఠాదౌ కుమ్భాన్సుస్థిరభిషేచనే ॥
 సప్తపాణ్గులివే పుల్యుడతేస్సధాత్ పాడశాణ్గులః ।
 ద్వాదశాణ్గులికం మూలంముఖమష్టాణ్గులం తథా ॥ ఇతి ॥
 ---క్షుత్రియాదీనాం విశేషనూహ---యమః -
 పుణ్యాహవాచనం చైన బ్రాహ్మణస్య విధీయతే ।
 తదేవ చ నిరొక్త్యారం కుర్యాత్ క్షుత్రియవైశ్యయోః॥ఇతి॥
 అత్ర కమండేనత్రాగహణే బోధాయనీయ -

ప్రయోగనచనమ్. ---

ప్రధానదేవతా యా తు స్వచికిషీతకమణాః ।
 అసావితి చ తాం బ్రూయాత్సద్దేహే చ ప్రజాపతిమ్॥ఇతి॥

—: అథ ప్రయోగః :—

అథ యజమానసి కృతాభ్యజ్ఞాదిక్రియః స్వలక్ష్మితో
 దర్శపాణిః శుచిభూత్యా మజ్జశిననూభరాన్సమభ్రవత్యస్వలక్ష్మితో
 తే గృహే సోత్తిగచ్ఛగే భద్రపీతాననే ఉజ్జుఖిః ఉపవిశ్య క్షణ
 స్థిరయానురజ్జతే భూతలే ప్రస్థపరిమితదాన్యస్యాపరి దత్తేనోత్తిగ
 యోః సౌనకారజతామమృన్తయాద్యన్యతమకలశద్వయముక్తి
 లతీణమన్తం చుకోహారం సుశుద్ధంపుణ్యజలైరాపూరితం సప్లవం
 నిఘాయ తత్ర సూత్రవేష్టితోత్తిగకలశేషఖరత్నాని నిక్షిప్య సిత
 తణ్డలపూరితం సఫలం పాత్రంనిఘాయ, తత్పశ్చిమభాగే ప్రశస్తా
 నృప్రివచనసమధాన్ తద్దినసే శ్రాద్ధాదివ్యభుక్తివతోయత్రకు
 త్రాప్యప్రతిగృహీతవాన్ శుచీన్ సోత్తరీయాన్ దర్భపవిత్రపాణీన్
 యుగ్తాన్బ్రహ్మణాన్ బ్రాహ్మఖాయువేశ్య తాన్ గన్ధపుష్పక్షతా
 దిభిరభ్యర్చ్య దక్షిణాభిరుపతోష్య యథాచారంసుముఖశ్చ
 ఇత్యాదినా గణాధిపం షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ॥

సుముఖశ్చైవకదస్తశ్చ కపిలో గజకణకః ।

లమ్బోదరశ్చ విక'గా విఘ్నరాక్షో గణాధిపః ॥

ధూమకేతుగణాధ్యక్షః ఫాలచన్ద్రో గణాననః ।

ద్వాదశైతాని నానూని యః శరేచ్ఛ్రుణూయాదః ॥

విభాగైర్మేభివివాహే చ ప్రవేశే నిర్ణయేతిధా ।

కంఠామే సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్య నిజాయతే ॥

శుక్లామృద్ధం - గణాధిపతయే నమః ॥

గణపతయే నమః ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూ -

జాస్సమృద్ధయామి - ఉత్తరకలశే దేవతామవాహయేత్ ॥

తత్రాయంక్రమః —.

కలశస్య ముఖ విష్ణుః కణ్ఠేరుద్రస్సమాశ్రితః ।
 మూల తత్ర స్థితో బ్రహ్మ మధ్యేమాత్మగణాస్సన్నితాః ॥
 కుడౌ తు సాగరాస్సశ్వే సప్తద్వీపా ననుస్థరా ।
 ఋగ్వేదోఽథ యజుర్వేదస్సమపేదో హ్యభర్వణాః ॥
 అశ్లేశస్స సహితాస్సశ్వే కలశామ్బు సమాశ్రితాః ।
 గాయత్రీ చాత్ర నావిత్రీశాన్తిః పుష్టిః తథా ॥
 గణై చ యమునై చైవ గౌదావరి సగంధితా ।
 సమం దే సింధుకావేరి జలైస్త్రిక్ సన్నిధిం కుః ॥
 సర్వే సముద్రాస్సరితస్తీధానా జలదా చదాః ।
 ఆనూన్త మమ దేహస్య మరితక్షయకాకాః ॥
 సామతాస్సమానాహ్యా కలశే దైతాస్తథా ।
 సత్యం శ్రీతానైవాక్ సమ్పాద్యప్రార్థయేత్కృమాత్ ॥
 విష్ణోద్విభ్యో దేవేభ్య నమః ధ్యానావాహనానామౌషశోఽ-

చార పూజాస్సమర్పయామి ॥

సర్వేషు కాలేషు సమస్త దేశైష్వశేష కార్యేషు తథైశ్వరేశ్వరః-
 సర్వస్వగోపీభగవాననాదిమాన్తమాన్తమాజ్ఞల్యవివృద్ధయై హరిః ॥
 యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణో యత్ర సామోఽథనుభవః ।
 తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిః ధ్రువాశీతి మతిమమ ॥
 ఆకన్యాశ్చిన్తయన్తో మాం యే జనాః పయసఃసతే ।
 తేషాం చిత్రాభియుక్తానాం యోగక్షేమం నహమ్మహమ్ ॥
 సర్వేష్వారిష్ఠ్యకార్యేషు త్రయస్త్రిభువనేశ్వరాః ।
 దేవా దిశన్తు సర్కుద్ధిం బ్రహ్మేశానజనార్దనాః ॥
 స్తుతే సకలకల్యాణభాదనం యత్రజాయతే ।
 పురుషస్తమజు నిత్యం వ్రజామి శరణం హరిమ్ ॥

సర్వమజ్జమాజ్జల్యై శివే సర్వార్థసాధికే ।

శరణ్యై త్ర్యమ్బకే దేవి నారాయణి నమోఽస్తుతే ॥

తనెను లగ్నం నుదినం తదేన తారాబలం చంద్రబలం తదేన ।
విద్యాబలం దైవబలం వదేన లక్ష్మీతై పెఁజ్ఞియుగం స్మరామి ॥

కలశయోగి లక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః, ఉమామహే-
శ్వరాభ్యాం నమః, వానీహర్యాగర్భాభ్యాం నమః, శచీపుష్పరా-
భ్యాం నమః, అరుణతీనసింహాభ్యాం నమః, సీతారామాభ్యాం నమః,
దుర్గాదైవనమః, గణపతయేనమః, డ్రోతసాలాయనమః, వాస్తు-
పురుషాయ నమః, మాతృభ్యో నమః, పితృభ్యో నమః, గురుభ్యో
నమః, ఆచార్యేభ్యో నమః, ఇష్టదేవతాభ్యో నమః, కులదేవతా-
భ్యో నమః, గ్రామాధిదేవతాభ్యో నమః, సర్వేభ్యో దేవేభ్యో నమః,
సర్వేభ్యో మహాదేవేభ్యో నమః, ఇతి సర్వాన్వ్రత్యేకం నమస్కృత్య

ప్రాణానాయమ్య, దేశకాలా సజ్జీర్త్య అముకకమ-
కర్తుమాదా శుద్ధిసృద్ధ్యభ్యుదయసిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం
బ్రాహ్మణై స్సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ఇతి సద్యుల్లయ ॥

తతస్సర్వే బ్రాహ్మణాః ప్రాజ్ఞుఖాస్తి క్షేయః తద్దక్షిణతః
కర్తృత్తిరకుమ్భం బిభ్రదుదజ్జుఖ స్తిష్ఠేత్ । కర్తుం దక్షిణపాఠ్యై
సంస్కారయశ్చోదజ్జుఖ స్తిష్ఠేత్ । అథ కర్తా ఆన ఇత్యుక్త్వా,
శివా ఆపస్సన్తు ఇతి బ్రాహ్మణాన్వాచయిత్వా, గంధా ఇత్యుక్త్వా ॥
సుగంధాః పాన్తివ్వితి వాచయిత్వా, సుమనస ఇత్యుక్త్వా, సౌమ-
నస్యమస్త్వితి వాచయిత్వా, అక్షతా ఇత్యుక్త్వా, అక్షతంచా-
రిష్టం చాస్త్వితి వాచయిత్వా, దక్షిణా ఇత్యుక్త్వా, స్వస్తి దక్షి-
ణాః పాన్తు బహుదేయం చాస్త్వితి వాచయిత్వా, తం కలశం

పూర్వవన్నిధాయ దీక్షిణం జానుం భూమూ పాతయిత్వా ఉదజ్ఞు-
ఖిః శ్రద్ధయా ఇత్యాది సూక్తం పఠిత్వా,

“ శ్రద్ధయాఽగ్నిస్సమిధ్యతే శ్రద్ధయా హూయతే హవిః ।
శ్రద్ధాం భగస్య స్థూని సప్తసా నెనయామసి । ప్రియం శ్రద్ధే
షణ్తతి ప్రియం శ్రద్ధేదిదానశః । ప్రియం భోజేషు యజ్వస్విదం
ను ఉదితం కృధి । యథా దైవా అనురేషు శ్రద్ధాముగ్రేషు చక్రతే ।
సనం భోజేషు యజ్వస్వస్థాకముదితం కృధి । శ్రద్ధాం దైవా య-
జమానా వాయుగోషాఉచాసతే । శ్రద్ధాం హృదయ్యాగ్రయా-
ఽఽకూత్యా శ్రద్ధయా విద్వతేవసు । శ్రద్ధాం ప్రాతహా వామహే
శ్రద్ధాం మధ్యదినం పరి । శ్రద్ధాం సూర్యస్య నిముచి శ్రద్ధేశ్రద్ధా
పయేహ సః ”

పునస్తం కలశం గృహీత్వా తాయ ఉదజ్ఞుఖి స్వామిచరి
మనస్సమాధీయతామ్ ఇత్యుక్త్వా సమాహితమనసస్స ఇతి తే-
రుక్తే ప్రసీదస్తు భవంతః ఇత్యుక్త్వా ప్రసన్నాస్స ఇతి తేరుక్తే
సవైకాస్సహ శాన్తిరస్తు పుష్టిరస్తు తుష్టిరస్తు సృద్ధిరస్తు అవీక్షు-
నుస్తు ఆయుష్యమస్తు ఆరోగ్యమస్తు స్వస్థ్యస్తు శివం కర్తాస్తు
కర్మాసమృద్ధిరస్తు ధర్మాసమృద్ధిరస్తు పుత్రసమృద్ధిరస్తు వేదసమృ-
ద్ధిరస్తు ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు ఇష్టసమృద్ధిరస్తు ఇతి పంచదశవాక్య-
స్యక్త్వా స్వయం కర్మాదేవతాత్మకౌ భగవాన్ ప్రజాపతిః ప్రీ-
యతామిత్యుక్త్వా, ప్రీయతాం భగవాన్ కర్మాదేవతాత్మకః

ప్రజాసతిరితి ధైర్యాచయిత్వా పుణ్యం పుణ్యాహం వాచయిష్యే
ఇత్యుక్త్వావాచ్యతామితితైరుక్తుః ॥

“ఉద్ధాతేన శకునై నామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇని ససేషు శం-
ససి । పుష్పేన వాస శిశునుతీర్తిపత్యా సనకతో నశ్యకునభద్రమా
సద విశ్వతో నశ్యకునై పుణ్యమాపద ”

ఇత్యాదికామృచం సవైకస్సహ పఠత్వా ॥

ఓం పుణ్యాహం భవంతో బ్రువన్త్వితి స్వయం మద్విశ్వ-
రణోక్త్యాతిథా బ్రాహ్మణ్యే రం పుణ్యాహమితి ప్రత్యుక్తై పున రేసి
మధ్యస్వరణోక్త్యా తిథైవ తేరుక్తై పునరెవముచ్చస్వరణోక్త్యా
తిథైవ తేరుక్తై స్వస్తి న ఇంద్రో వృద్ధశ్రవా ఇత్యాదికామృచం
సవైకస్సహపఠత్వా ॥

“స్వస్తి స ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాస్వస్తి నః పూషావిశ్వవేదాః ।
స్వస్తి సస్తాత్యైక ఆరిష్టనేమిస్వస్తి నో బృహస్పతిర్దేవధాతుః” ॥
ఓం స్వస్తిభవంతో బ్రువన్త్వితి పూర్వపదుక్త్యా స్వస్తితి తేరుక్తై
స్వస్త్రిముకికమకణై భవంతో బ్రువన్త్వితి కిర్యమాణకమక -
నామ పూర్వపదుక్త్యా, అనుకిక ర్కణస్వస్తితి తేరుక్తై
ఋభ్యామ స్త్రామమిత్యాదికామృచం సవైకస్సహ పఠత్వా ॥

“ఋభ్యామ స్త్రామం సమయీమ వాజమానో మస్త్రం స-
రథై హోమయాతమ్ । యశో న సకన్యం మధు గోష్వస్త్వరా
ఘోతాంశో అశ్వినోః కామని ॥ ౧౦ ॥”

ఆస్తికశిరోమణిగళాదమహనీయర

సన్నిధియల్లి

విజ్ఞాపనా.

శ్రీస్వపింహప్రయోగపారిజాత ప్రకరణవెంబ మహానిబంధన
వహ్ను కన్నడఅక్షరదల్లి ప్రింట్ మాడిసుత్తేవేందు, ప్రసిద్ధ సడిసి
ద్రేపు ఈ గ్రంథవన్న అనేక మహనీయరుగళు స్వరచిహ్ను సహితవాది
చుంత్రిభాగదొడన తెలుగు అక్షరదల్లి ప్రింట్ మాడిసబేకెందుఅపే
శీషిర్దిరిందలూ గ్రంథగళశోధనగ బేరేపుస్తకగళ సహాయబేకాద్ది
గిందిలూ సంచికెయన్ను కాలక్మేసరియాగి కళుహిసలు సానకాశ
వాన్దశ్శోస్కర మహనీయరుగళు తమిసబేకాగి కోరు త్తేవే :—

— వ్పారిక చందావివర. —

స్థళక్మే.	చరస్థళక్మేటస్పాట్టుహాసలు శేర.
రూ. ఆ. పై.	రూ. ఆ. పై.
౧—౮—౦	౧—౧౪—౦

బందెవిశాసక్మే హత్తుపతిగళన్న తెగదుక్కొళ్ళునవరగెనందు
సంచికెయు ఉచితవాగి కొడల్పడుత్తే. చందా మో బలగన్న
ముంగడవాగియే పావతిమాడబేకు. మధ్యకాలదల్లి అపేక్షిసతక్మ
వరిగ మోదలిందలూ సంచికెగళన్న కళుహిసుత్తేవే.

మ్యానెజర్.

స్వపింహప్రయోగపారిజాత ఆఫీస్

దేవీరమ్మిణి అగ్రహార,

మైసూర్.

